

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:951

av **Lars Mejern Larsson m.fl. (S)**

Utbildningen i Västsverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förskolans utmaningar i Västsverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om grundskolans uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gymnasiet och eftergymnasial utbildning i Västsverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av innovation, forskning och utveckling i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För en hållbar utveckling i Västsverige (Hallands-, Västra Götalands- och Värmlands län) måste utbildning prioriteras. Vi måste se till att eleverna klarar grundskolan, gymnasiet och att de sedan kan gå vidare till högskola eller yrkesutbildning. Det livslånga lärandet är nyckel till att få arbetskraft som är redo för morgondagens utmaningar. Hur gör vi utbildning, fortbildning, validering tillgänglig för hela Västsverige?

Västsverige är mångskiftande i sin uppbyggnad med både ren landsbygd och större tätorter, något som för med sig varierande utbildningsmöjligheter. En stor utmaning är den urbanisering som pågår där större städer växer på bekostnad av flera landsbygdskommuner. Det är något som innebär för små barngrupper vilket försvårar möjligheten till den kreativa miljö med mångfald av både barn och legitimerad personal som krävs. Därutöver innebär det en ekonomisk utmaning för många redan ansträngda kommunekonomier. Många skolor har inte heller ekonomiska muskler att erbjuda det tidiga stöd som krävs för att elever inte ska halka efter. Att kunna läsa, skriva och räkna har blivit allt viktigare i vårt moderna samhälle. Att gå alltför länge med brister i basfärdigheterna riskerar att försvåra eller till och med förstöra skolgången för alltför många elever.

Idag går allt för många ur grundskolan utan tillräckliga betyg för att läsa vidare på gymnasiet. Skillnaderna i skolresultat är i flera kommuner stora och det är framför allt de elever som har föräldrar med låg utbildningsnivå som klarar sig sämst. Detsamma gäller de med invandrabakgrund. Segregationen är en del av problematiken, men den största uppgiften för politiken i dagsläget är att lösa hur vi kan gå mot en mer jämlik skola i alla led. Här finns starka kopplingar till dagens friskolesystem som uppenbarligen behöver förändras.

Förskolan

Framtiden börjar i förskolan. En framgångsrik förskola ger barn större möjligheter att klara skolan. Enligt flera rapporter, exempelvis från PISA, finns det klara belegg för att de elever som har gått i förskolan har bättre kunskaper i matematik och läsförståelse i grundskolans senare år än elever som inte gått i förskolan. Här ses en segregation där socioekonomiskt svaga grupper tenderar att inte använda sig av förskolans möjligheter. Barns kunnande i språk och läsförståelse är oerhört viktigt. För att kunna bryta segregationen och ge alla barn möjlighet till förskolan behöver kommuner i Västsverige överväga att införa uppsökande verksamhet för de barn som inte går på förskolan. Likaså att verksamheten anpassas efter föräldrars arbetstider. Framför allt saknas i många kommuner möjligheten till förskola på obekvämt arbetstid.

Förutsättningarna ser olika ut i olika kommuner i Västsverige. Lagstiftningen ger barn till arbetslösa rätt till 15 timmar i veckan men exempelvis Göteborg Stad erbjuder upp till 25 timmar i veckan för barn till arbetslösa. Satsningar på förskolan skulle kunna

både lägga en bättre grund för eleverna och göra det möjligt för fler föräldrar att söka arbeten.

Grundskolan

Det är i skolans tidigare år som grunden läggs för möjlighet att klara av skolan i de senare årskurserna. Därför är tiden i lågstadiet viktig att ta tillvara på. En viktig del är den tid lärare kan ge varje elev. För att ge mer tid till varje elev behöver klasserna i vissa kommuner minska, medan det i andra kommuner behöver anställas fler behöriga lärare. Återigen, jämlikhet och likvärdighet måste vara ledorden i alla kommuner i alla led. Det innebär också att elevhälsan behöver betonas och utvecklas. En bra och fungerande elevhälsa ger barn och unga stöd och förutsättningar att både klara skolan och sin uppväxt. En god elevhälsa innefattar även arbetsmiljö och i Västsverige finns det idag skillnader.

Värdegrunden behöver på ett starkare sätt vara i fokus. Skolan måste vara en bas där man bygger värderingar och kritiskt tänkande. Likaså har både för- och grundskola en viktig roll i integrationsarbetet. Hemspråksundervisningen blir allt mer viktig i och med det stora flyktingmottagandet. Många barn och unga känner sig inte hemma någonstans i språk eller hemvist. De här barnen måste få möjligheten till hemspråksundervisning på något sätt.

Kunskapen kring yrkeslivets uppbyggnad och möjligheter bör vara en del i grundskolans uppdrag. Det handlar bland annat om att skapa praktikmöjligheter för grundskolans elever. För att en sådan ingång ska kunna vara möjlig gäller det att få näringslivet engagerad i att ta emot skolelever. Ett första steg är att öka kontakten mellan elev och näringsliv/offentlig förvaltning.

För att lyckas i skolan krävs kompetenta och duktiga lärare. Det som dock ofta glöms bort är dock ledarskapet i skolan. Rektorerna har en viktig roll för att skolan ska nå upp till de mål som efterfrågas och för att sätta upp förutsättningarna för att alla elever ska kunna nå godkända betyg.

Gymnasiet och eftergymnasiala utbildningar

Det finns idag ett 100-tal teknikcollegecertifierade utbildningsanordnare i Sverige. I Västsverige finns teknikcollege i Värmland, Göteborgsregionen, Skaraborg, Fyrbodalen, Sjuhärads och Halland. Servicecollege, som inriktar sig mot tjänstesektorn, finns i

Värmland. Certifierade vård- och omsorgscollege i Västsverige finns för närvarande i Värmland, Göteborgsregionen, Skaraborg och Halland. Det är angeläget att stödja fortsatt utveckling av teknik-, service samt vård- och omsorgscollege. College där utbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå görs tillsammans arbetslivet för att utveckla utbildningarna utifrån de krav som arbetslivet ställer, är oerhört viktigt för att göra människor anställningsbara. Det gäller att hålla i de här verksamheterna och uppmuntra modellen för att fler ska kunna få en vidareutbildning och ett arbete.

Bristyrkesutbildningarna behöver effektiviseras där det finns stora behov där snabba åtgärder kan möjliggöra jobb för många. Åtgärderna är extra viktiga i dag när nyanlända riskerar att fastna i arbetslöshet. Jobb och utbildning är grunden för en tillfredsställande integration och för att komma in i det svenska samhället. På samma sätt behöver valideringen av nyanländas kompetens effektiviseras. Många, inte minst utrikes födda, har kompetenser och yrkeserfarenheter som de skaffat sig i arbetslivet men som de inte kan tillgodoräkna sig och få ett erkännande för när de till exempel söker jobb. Det innebär inte bara att många får svårare att kvalificera sig för jobb, utan också att inte alla resurser och kompetenser som finns i samhället kommer till användning.

I samhället tenderar klassklyftorna att bli allt tydligare. Både när det gäller skolresultat och arbetsvillkor. Tidigare lyftes frågan om att politiken måste garantera att varje elev får den hjälp som hen behöver. Men arbetet slutar inte där utan jämlikheten behöver också tas upp längre fram i livet. Ett tydligt exempel är den snedrekryteringen som finns till universitet och högskolor. Här behövs ett tydligare uppdrag till grund- gymnasie- och högskolor att systematiskt arbeta med detta. En del skolor gör detta redan idag, men engagemanget varierar stort mellan olika skolor och regioner.

Behovet av innovation, forskning och utveckling

Västsverige inrymmer idag en rad universitet och högskolor: Göteborgs universitet, Karlstad universitet, Chalmers tekniska högskola, högskolorna i Skövde, Borås, Halmstad och i Trollhättan (väst). Dessa utgör inte bara institut med en uppsjö av utbildningar, utan också viktiga samarbetspartner till det västsvenska näringslivet, som behöver rätt kompetens för att kunna hävda sig på inhemska och globala marknader. Antalet och dess placeringar innebär att fler kan bo kvar hemma och studera. Men politiken behöver även uppmuntra och stödja lärcentra som är en viktig framtidssatsning och mötesplatsen för studier och kompetensutveckling.

Behovet av innovation och forskning är stort, inte minst då många kommuner i Västsverige är uppbyggda utifrån en bruksmiljö där det var lätt att få jobb. Det ser annorlunda ut idag och Västsverige behöver hitta nya innovationer och nya arbetstillfällen för framtiden. I en allt föränderlig värld kommer även vidareutbildning vara ett måste och hela vårt samhälle behöver ställa om till att ta det livslånga lärandet på allvar. Något som också såklart gäller läraryrkena som i dagsläget ofta saknar möjlighet till vidareutbildning och kompetensutveckling. Det innebär också behovet av att det finns utbildningsmöjligheter i regionen och inte allt för långt bort från där människor bor. Utbildning måste vara lättillgänglig och vara en naturlig del i framtidens arbetsmarknad. Sverige ska konkurrera med hög kompetens och goda arbetsvillkor, inte med låga löner och dåliga arbetsvillkor. Om kunskap ska kunna vara Sveriges främsta konkurrensfördel, måste vi öka investeringarna i högre utbildning.

Vuxenutbildningen möjliggör omskolning och vidareutbildning senare i livet måste också ligga öppen för den som måste eller vill byta spår under hela livet. Här fyller folkbildningen en viktig funktion som vuxenutbildare. Västsverige behöver utbildningar som täcker såväl dagens som framtidens behov. Idag får inte företag och organisationer tag på personal med rätt kompetens, trots den höga arbetslösheten. Stora pensionsavgångar innebär att det är fler som lämnar arbetsmarknaden än som inträder, vilket kan leda till kompetensbrist i framtiden.

En del av lösningarna i matchningsproblematiken är möjligheten att ta tillvara de personer som kommit till Sverige de senaste åren. Det handlar om människor som redan har kvalitativa utbildningar, i flera fall inom bristyrkesområden. På en del håll finns specialiserade SFI-utbildningar som varit framgångsrika, exempelvis SFI för mekaniker, SFI blandat med yrkesutbildning och yrkessvenska samt SFI för akademiker. Den här utbildningsformen behöver lyftas på fler orter i Västsverige. Här borde både folkhögskolor och studieförbunden ha en viktig uppgift att anta.

Ur utvecklingssynpunkt behöver politiken hitta ett sätt för att ta till vara på ungas engagemang och framtidstro. Det är inte hållbart att låta unga gå arbetslösa. Därför behövs åtgärder för individens frihet, men också så att det ska finnas tillgänglig kompetens för att kunna behålla företag och jobben i vår närregion. Kommunala och regionala aktörer måste i samverkan se till att unga lotsas i arbetslivet. Regionerna i Västsverige har viktiga roller i att samordna, initiera, stödja och leda olika processer som stimulerar den regionala utvecklingen. Till detta behöver redskapen och samverkan för att bättre kunna förutse behoven av arbetskraft inom olika yrkesgrupper utvecklas.

Lars Mejern Larsson (S)

Carina Ohlsson (S)

Hans Hoff (S)

Jonas Gunnarsson (S)

Phia Andersson (S)

Catharina Bråkenhielm (S)

Johan Büser (S)

Jörgen Hellman (S)